

Van de Redactie

Ko Schuurmans

Soms voel ik mij een echte heiden. Waarom? Omdat het mij meer moeite kost om de Veertigdagentijd in te stappen dan de Advent. Advent is voor mij de gezellige decembermaand met z'n lichtjes. Aan het einde ervan vieren wij met Kerstmis de komst van onze redder Jezus in deze wereld. Een radicale gebeurtenis, maar het vindt plaats in een warme, gezellige inbedding. Kerstmis is eigenlijk een omgebouwd feest, want het heidense feest van de onoverwinnelijke zon werd gekerstend oftewel christelijk gemaakt.

Na de Kerst begint voor je het weet de Veertigdagentijd, de voorbereidings-tijd op Pasen. Beneden de Moerdijk begint die Veertigdagentijd niet zomaar. Men viert er carnaval en brengt zo met een paar dolle dagen een scherpe scheiding aan tussen het gewone leven en de sobere dagen die volgen. Carnaval betekent immers zoveel als 'het vlees opgeborgen' of 'vlees tot ziens!' hetgeen herinnert aan de vleesloze Vastentijd waarvan vroeger sprake was. Wij zijn hier in ons bisdom geen jolige carnavaals-gangers, toch mis ik een echte overgang naar de Veertigdagentijd. Al is het dan geen vastentijd meer het is wel een bezinningstijd waarin je opgeroepen word om stil te staan bij je leven, bij de keuzes die je maakt en hoe Jezus, die godbegenadigde profeet je daarin kan voorgaan. Dat is niet niks en als 'heidens' zeg je: "kunnen we het niet gezellig houden? Het wordt toch vanzelf wel lente?"

Dat wordt het ook, maar je wordt bij je heidense haren getrokken naar het leven van die Jezus, die zich inzette voor een ander, er aan onderdoor-ging, maar gek genoeg uit de dood werd opgewekt. God gaf er mee aan: alle goedheid en liefde zal niet – nooit ten onder gaan. Dat is wat anders dan gezelligheid! We hebben de komende weken nog veel te leren!

Voor u ligt het eerste nummer van alweer jaargang 24. Het zilver gloort! In dit nummer aandacht voor verschillende onderwerpen. Allereerst een bijdrage voor de viering op Palmzondag. Ook opnieuw aandacht voor het

vieren met ouderen en wel zij die lijden aan dementie door een artikel van gastschrijfster pastor Rieke Mes. Daarnaast een artikel over de eeuwige schoonheid van het gregoriaans dat terug van weggeweest blijkt te zijn. Aandacht wordt ook besteed aan de veelkleurigheid van de liturgie door een verslag van een symposium over dit onderwerp en een boek dat gelijktijdig verscheen. Tenslotte een nieuw lied en een column van gastcolumnist diaken Theo van Driel. Natuurlijk ook de vaste rubrieken. Eind vorig jaar overleed de grote theoloog Edward Schillebeeckx op de hoge leeftijd van 95 jaar. Natuurlijk krijgt hij ook de aandacht die hij meer dan verdiend heeft.

Zo veelkleurig als de liturgie inmiddels is geworden is dus ook dit nummer van Doorgeven. Wij als redactie hopen dat velen er het een en ander naar hun gading in zullen vinden. Als voedsel op onze pelgrimstocht door de Veertigdagentijd naar Pasen. Dat het een inspirerende tijd vol bezinning mag zijn wensen wij u toe!

Op een restant van de Muur in Berlijn staat geschreven:

Wer will dass die Welt bleibt wie sie ist, der will nicht dass sie bleibt!

Zou dat ook voor de liturgie gelden?

Inhoud

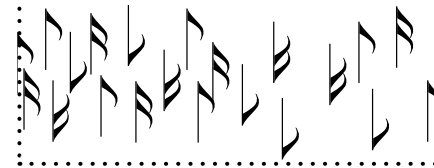
De intocht in Jeruzalem ..... <i>Ko Schuurmans</i>	4
Vieringen met dementerende ouderen ..... <i>Rieke Mes</i>	8
Men zou in kerken alleen maar eenstemmig gregoriaans moeten zingen! ..... <i>Ko Schuurmans</i>	15
Liturgie op maat ..... <i>Ko Schuurmans</i>	18
Lammen gaan lopen, doven kunnen horen ..... <i>Ko Schuurmans</i>	21
Vis op vrijdag ..... <i>Theo van Driel</i>	22
In memoriam Edward Schillebeeckx ..... <i>Ko Schuurmans</i>	24
Nieuws van de Gregoriusvereniging ..... <i>Bert Stolwijk</i>	27
Op de boekenplank ..... <i>Ko Schuurmans & Bert Stolwijk</i>	30
Om over na te denken ..... <i>Ko Schuurmans</i>	35

rijk Gods. Dit oplichten kunnen we meemaken, ervaren en interpreteren. Als mensen, gelovige mensen, gaan we dit alles op gezette tijden ook ritualiseren”.

Edward Schillebeeckx was zelf zo'n gelovig mens. Daarom eindigde Borgman zijn overweging met:

“Ik zie de hemel als de genezing, de voltooiing van deze gebroken, aardse wereld’, zei Edward Schillebeeckx eind jaren tachtig in een televisie-interview. Hoewel hij steeds zei ‘een gelukkig theoloog’ te zijn en tot het laatst toe vooral dankbaar was, is er, als we nu terugkijken op zijn leven, nog wel iets te helen. Edwards zieke, verzwakte lichaam. De kwetsuren die hij in zijn kerkelijke en theologische leven heeft opgelopen. De pijn van hoop, kerkelijk en maatschappelijk, die de bodem werd ingeslagen. Maar er bleef voor Edward altijd God: pure positiviteit, nooit zomaar voor het grijpen, maar ons rakelings nabij. De Levende die Jezus uit de doden deed opstaan, zal zijn, zal ons vertrouwen niet beschamen”.

In de ochtend van de dag waarop hij stierf zei hij heel zachtjes: “Ik heb het gevoel dat ik geroepen word”. En dan in de vroege namiddag: “Ik zie een deur, half open...en véél licht”. Dat zal wel hét Licht geweest zijn. Ik bid dat de godzoeker Edward Schillebeeckx die zoveel mensen heeft geïnspireerd en is voorgedaan nu mag zijn in de vrede van onze bevrijdende God voor wiens kerk op aarde hij zo ijverig geijverd heeft.

NSGV Haarlem-
Amsterdam

Nieuws van de Gregoriusvereniging – Bert Stolwijk

Concours met 14 kinderkoren

Veertien koren zullen op zaterdag 13 maart a.s. in Haarlem strijden om ereplaats in het concours voor kinderkoren, georganiseerd door drie diocesane afdelingen van de NSGV.

Uit het bisdom Haarlem-Amsterdam doen vijf koren mee:

- Andreas Kinder- en Tienerkoor uit Almere Buiten
  - Het Lichtpuntje uit Almere Stad
  - Jeugdkoor Schalkwijk uit Haarlem
  - De Heemsklokjes uit Heemskerk
  - De Geluksvogels uit Nieuw-Vennep
- De overige negen koren komen uit het aartsbisdom Utrecht en het bisdom Rotterdam.

De jury bestaat uit Paul Sanders (voorzitter), Rozemarijn Kalis en Sanne Nieuwenhuijsen. De presentatie is in handen van Moniek Groot. Het concours vindt plaats in de kerk Moeder van de Verlosser,

Prof. Eijkmanlaan 48 te Haarlem-Schalkwijk.

Tijd: 11.00 uur tot 16.30 uur.

Ieder is welkom om te komen luisteren. Toegang € 2,50 (inclusief consumpties).

Haarlemmer Orgelboek

Zaterdag 15 mei a.s. zal het Haarlemmer Orgelboek worden gepresenteerd, een uitgave met 15 orgelwerken voor de liturgie. Er zijn vijf bestaande orgelwerken in opgenomen van Hendrik Andriessen en Albert de Klerk en tien nieuwe composities van Bernard Bartelink, Wouter van Belle, Jos Beijer, Maurice van Elven, Luc Löwenthal, Daan Manneke, Jan Raas en Kees Schoonenbeek. Het boek is een initiatief van de NSGV Haarlem-Amsterdam, die hiermee probeert het liturgische orgelspel een nieuwe impuls te geven. De uitgave wordt verzorgd door uitgeverij Ascolta te Houten.

De presentatie vindt plaats in de Sint-Nicolaaskerk, Prins Hendrik-kade 73 te Amsterdam (tegenover het Centraal Station), aanvang 13.30 uur. Er zullen enkele werken uit het Haarlemmer Orgelboek worden uitgevoerd en Prof. Dr. Anton Vernooij zal in een kort referaat de relatie tussen de liturgie en het orgelspel in de rooms-katholieke eredienst aan de orde stellen. Na afloop is het mogelijk het boek voor een speciale prijs aan te schaffen. Alle organisten zijn hierbij uitgenodigd om op deze wijze kennis te komen maken met dit boek. Nadere informatie en bestellingen via www.nsgvhaarlem.nl

Afscheidconcert Jos Beijer

Al geruime tijd is onze medewerker Jos Beijer ziek. Vorig jaar is bij hem de zeer zeldzame spier- en stofwisselingsziekte (MNGIE) geconstateerd. Tot zijn grote spijt moet hij daarom zijn werkzaamheden als kerkmusicus definitief neerleggen. Hij wil zijn afscheid uit de actieve beoefening van de muziek graag markeren met een concert. Dat zal plaatsvinden op zondag 21 maart a.s. in de kerk van O.L. Vrouw Tenhemelopneming, Buitenweg 2 te Maurik.

Er zullen diverse koor- en orgelwerken van Jos Beijer worden uitgevoerd, zo mogelijk ook door hemzelf. De toegang is gratis. Meer informatie over dit concert is te vinden op www.josbeijer.nl

Sinds 2002 was Jos Beijer actief voor de NSGV Haarlem. Hij heeft diverse cursussen, festivals en workshops geleid, een eigen website voor ons ontworpen en met zijn creatieve ideeën een belangrijke bijdrage geleverd aan nieuwe activiteiten. Het is uitermate jammer dat Jos nu gedwongen is zijn werkzaamheden definitief neer te leggen.

Het bestuur van de NSGV Haarlem-Amsterdam zal uiteraard bij zijn afscheidconcert aanwezig zijn, maar ook op andere wijze blijken geven van dank en meelevens. *De redactie van Doorgeven wenst Jos langs deze weg een mooi concert en heel veel sterkte toe!*

Berichten van anderen

Boek over Albert de Klerk
Binnenkort verschijnt er een nieuw Nederlandstalig boek over de bekende Haarlemse organist en componist Albert de Klerk (1917-1998). Dr. Gerard Sars heeft Frans Lutters uit Roermond

benaderd om de eindredactie van deze uitgave te verzorgen inclusief het vertalen uit het Duits van het biografisch deel van zijn proefschrift. Dochter Brigit de Klerk heeft het leven van haar vader in beeld gebracht met veel foto's uit het familiearchief en dat van anderen. Dr Gerard Sars belicht opnieuw en speciaal voor dit boek de betekenis van Albert de Klerk als improvisator op het orgel. Tenslotte heeft Lourens Stuifbergen, oud-student van Albert de Klerk een lijst met composities van Albert de Klerk samengesteld.

Het boek bestaat uit 5 delen en bevat iets meer dan 200 pagina's. Kosten: € 20,00, exclusief verzendkosten (€ 7,95). Het boek kan in Haarlem en in Roermond op een later aan te geven adres worden afgehaald of het kan worden opgestuurd.

Info: franslutters@hetnet.nl

Zangdag Pinksterlied

Op zondagmiddag 21 maart 2010 organiseert Code- X Music in samenwerking met Studio Elim een landelijke zangdag. Deze vindt plaats van 13.00 uur tot 16.30 uur in Scholengemeenschap de Heemlanden, De Slinger 48 in Houten. Studio Elim (Tilburg) presenteert op deze middag de

muziek van het project Pinksterlied. Enkele van de liederen uit het project worden ingestudeerd. (Leden van) jongerenkoren en middenkoren zijn van harte welkom! Nadere info en opgave: www.code-music.nl

In Passione Domini

Het Lijdensverhaal volgens Johannes in een toonzetting van Jan Valkestijn (geschreven in 1977) is sinds kort op cd te beluisteren. De titel van de cd is 'In Passione Domini' en bevat ook een aantal drie- tot zesstemmige lijdensmotetten van Noord- en Zuid-Nederlandse componisten uit de Renaissance. Uitvoerenden zijn het internationaal bezette instrumentaal ensemble 'Rabaskadol' onder leiding van Fritz Heller en het 'William Byrd vocaal ensemble' onder leiding van Nico van der Meel, die tevens als solist optreedt samen met Marcel Moester, Paul Sanders en Saskia van de Wel. Het orgel wordt bespeeld door Bernard Bartelink. De cd werd op 26 februari na een concert in de Sint-Josephkerk te Haarlem aangeboden aan de Haarlemse vicaris-generaal mgr. M.J. de Groot. Een bespreking verschijnt in het bisdomblad 'Samen Kerk' van maart.

symposium in Hilversum. Over dit symposium kunt u lezen in een verslag dat u ook vindt in dit nummer van Doorgeven. Op die dag werden er door enkele schrijvers van artikelen voor deze bundel een inleiding gehouden. Die inleidingen behandelden in feite hun artikelen. In deze bespreking ga ik die natuurlijk niet meer herhalen. Wel vraag ik aandacht voor artikelen die op het symposium niet aan de orde kwamen. Bijvoorbeeld het interessante artikel van Ko Joosse en Hans Uytenbogaardt over hun bezoek aan vijf verschillende zondagsvieringen op de een of andere plek in Nederland. Alleen al dit artikel vertelt je uit de praktijk hoe veelkleurig de zondagsvieringen geworden zijn in vergelijking met pak weg veertig jaar geleden. Marcel Barnard vertelt in zijn artikel hoe hij op een zondagmorgen zappend langs allerlei TV-programma's ontdekt hoe heel verschillend het aanbod is op de dag van de Heer wanneer je je spiritueel wilt laten voeden. Het lijkt wel een supermarkt! moet je conclusie zijn. De bevindingen van Barnard zijn natuurlijk te controleren. Blijf zelf maar eens een zondagmorgen thuis en zap langs alle TV-zenders. Interessant is ook het artikel over vieren op zondag in een ziekenhuis. De auteur, Hanneke Snelder, is ook eerlijk in haar opsomming van problemen die zulke vieringen in toenemende mate ondervinden. Denk alleen maar aan de korter geworden opnametijd in het ziekenhuis. Je komt maandag en vrijdag – als alles goed gaat – mag je weer naar huis. Al met al is de bundel 'Liturgie op maat' zeer de moeite waard. Naast allerlei praktijkverhalen vind je er immers ook diepgaande artikelen die het spanningsveld van eenheid en veelkleurigheid goed neerzetten en trachten te analyseren. Waar je ook werkt als liturgische verantwoordelijke: van dit boek kun je veel leren!

Louis van Tongeren (redactie): Liturgie op maat – vieren in het spanningsveld van eenheid en veelkleurigheid, uitgeverij Abdij van Berne, Heeswijk, 2009, ISBN 978-90-89720-15-3, 238 pagina's, prijs 22,50 euro

Om over na te denken

SAMENSTELLING KO SCHUURMANS

Mijn God, roep ik overdag, en Gij zwijgt, ik roep het 's nachts en Gij laat mij maar roepen. (*psalm 22, 3 - Vijftig Psalmen*)

Pasen: Gods weerloze overmacht (*Edward Schillenbeekx*)

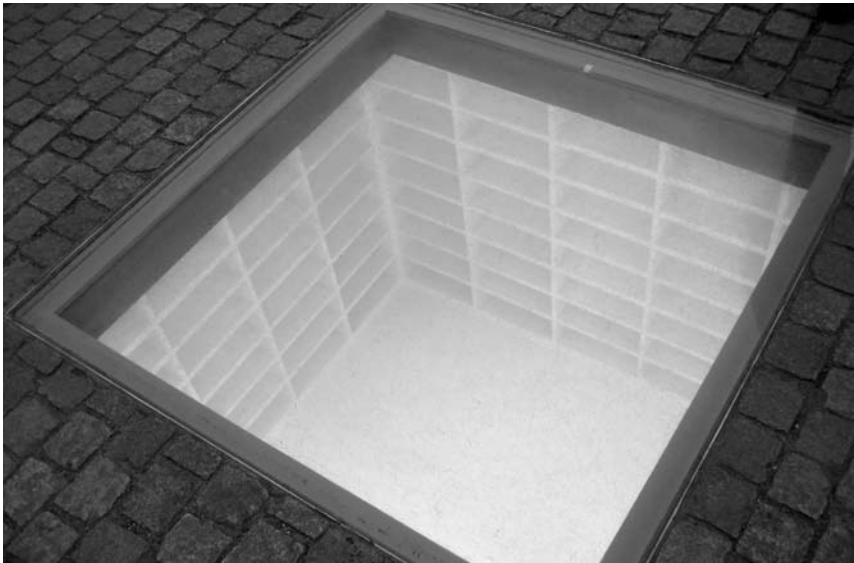
Het paasgeloof spreekt uit dat moord geen toekomst heeft. Juist daarom is de dood overwonnen. De Gekruisigde is ook de Verrezene. Dat is 'weerloze overmacht'.

Zoals deze genadevolle overmacht in Jezus' leven aanwijsbaar moest zijn, zo moet ook voor een christen binnen de weerloosheid van het eigen leven de overmacht van God erfahrbaar zijn. Zo niet dan aanvaardt men het enkel en alleen als een puur autoritair geponeerd geloof.

Wie naar dit actuele ervaringsmoment gaat zoeken, moet zich m.i. eerst goed het verschil realiseren tussen ons door tijd gebonden bestaan en Gods eeuwigheid. Als mensen weten we dat zwijgen een moment is in elke dialoog, van elk spreken. Welnu, hoe verstaat men dat in een dialoog tussen mens en God? Wat is dan een mensenleven van hoogstens 70 tot 90 jaar voor de eeuwige God? Een fractie in zijn goddelijk leven; een zucht, een moment waarin we amper een paar woorden tot de luisterende God kunnen zeggen. Daarom zwijgt God in ons aardse leven: Hij luistert naar wat wij Hém hebben te zeggen. God kan pas antwoorden als ons vluchtige leven op aarde is beëindigd. Zou het niet zijn dat de levende God heel ons leven lang uiterst geïnteresseerd, zwijgzaam luistert naar ons levensverhaal, totdat wij ons helemaal hebben uitgesproken en ieder zijn of haar eigen leven in God heeft ingesproken? Ook wij dulden toch niet dat een ander ons voortdurend in de rede valt voordat we zijn uitgesproken? Ook God doet dat niet, maar heel ons leven is voor Hem slechts een ademtocht, hoe belangrijk ook. En die neemt God au sérieux. Daarom zwijgt Hij, dit is: Hij luistert naar ons levensverhaal. Juist omdat Hij groter is dan ons mensenhart, spreekt Hij nooit als een menselijke, aanwijsbare stem in ons binnenste, maar ...als een 'goddelijk zwijgen',

een zwijgen dat pas na onze dood voor ons een herkenbaar eigen –
goddelijke stem en gelaat krijgt. Zolang de Eeuwige nog luistert naar ons
vijftig - of zelfs honderdjarig levensverhaal, lijkt de eeuwige God voor
ons inderdaad machteloos en weerloos. Daarin schuilt voor ons historisch
bestaan tegelijk een wanhopige beproeving én een ervaring vol hoop en
verwachting.

*Uit: Edward Schillebeeckx o.p. (1914 - 2009): Overwegingen rond Gods
'weerloze overmacht', Tijdschrift voor Theologie, nummer 4, 1987,
pagina 377.*

Bij het Bibliothekdenkmal in Berlijn op de vroegere Opernplatz nu
Bebelplatz ter nagedachtenis aan de boekverbranding op 10 mei 1933
op dit plein, ontworpen door de Israelische kunstenaar Micha Ullman in
1994-1995, staat een tekst van Heinrich Heine (1797-1856) uit zijn
tragedie Alamnsor (1823)(1820):

*Das war ein Vorspiel nur, dort wo man Bücher verbrennt, verbrennt man
auch am Ende Menschen!*